

ПІДХОДИ ДО ОПРАЦЮВАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ ЗІ СТУДЕНТАМИ НЕМОВНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ

APPROACHES TO GENERAL VOCABULARY PROCESSING WITH STUDENTS OF NON-LINGUISTIC SCHOOLS

Стаття присвячена висвітленню підходів до опрацювання загальної лексики зі студентами немовних факультетів. Не зважаючи на те, що особливу увагу під час викладання англійської мови приділяють вивченню іноземної мови професійного спрямування, необхідно опрацювати й лексику загального вжитку, що підвищує мотивацію та інтерес студентів до вивчення предмета. Установлено, що робота з лексикою є складним і тривалим процесом, під час якого необхідно враховувати цілі навчання, відповідність лексичних одиниць рівню знань студентів та наявному словниковому запасу, забезпечувати багаторазове повторення лексичних одиниць у процесі навчання. Під час роботи над лексичним матеріалом зі студентами необхідно розуміти особливості функціонування короткочасної (запам'ятовування значного обсягу інформації, але лише протягом короткого проміжку часу), робочої (більш тривала робота з лексичними одиницями) та тривалої видів пам'яті. Для того, щоб слова потрапили до довготривалої пам'яті необхідно повторювати лексичні одиниці, що вивчаються багато разів; вживати одну і ту ж лексичну одиницю в різних контекстах; дозувати вивчення нових лексичних одиниць невеликими частинами; проводити контроль та самоконтроль вивчення лексичних одиниць; враховувати когнітивну глибину лексичних одиниць; візуалізувати лексичні одиниці, що вивчаються. Рекомендовано працювати з лексичними одиницями на рівні слів та словосполучень, автоматизувати дії студентів під час опрацювання вправ або текстів, які містять активні лексичні одиниці та стимулювати студентів до самостійного вживання лексичних одиниць під час письмового або усного мовлення. Проілюстровано підходи до роботи з лексикою загального вжитку на прикладі вивчення теми «Travelling».

Ключові слова: лексика загального вжитку, студенти немовних факультетів, англійська мова.

The article is devoted to highlighting approaches to the study of general vocabulary with students of non-linguistic schools. Despite the fact that special attention is paid to the study of a foreign language for professional purposes during the teaching of English, it is necessary to pay attention to the study of general vocabulary, which increases the motivation and interest of students in studying the subject. It is established that working with vocabulary is a complex and long-term process, during which it is necessary to take into account the goals of learning, the correspondence of lexical units to the level of students' knowledge, and to ensure multiple repetition of lexical units in the learning process. When working on lexical material with students, it is necessary to understand the peculiarities of the functioning of short-term (retaining and memorizing a significant amount of information, but only for a short period of time), working (longer work with lexical units), and long-term types of memory. In order for words to enter long-term memory, it is necessary to repeat the lexical units many times; use the same lexical unit in different contexts; dose the study of new units in small portions; control and self-control the study of lexical units; take into account the cognitive depth of lexical units; and visualize the lexical units being studied. It is found that to achieve positive results, it is necessary to divide the vocabulary into separate parts. It is recommended to work with lexical units at the level of words and phrases, automate students' actions during completing exercises or texts with active lexical units, and stimulate students to independently use lexical units during written or oral speech. Approaches to working with general vocabulary are illustrated on the topic «Travelling».

Key words: general vocabulary, students of non-linguistic schools, English.

УДК 378.016:811.111
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/78.2.20>

Скиба О.М.,
ст. викладач кафедри мовної підготовки
Національного інституту
Національної гвардії України

Постановка проблеми. Сучасного конкурентоспроможного спеціаліста неможливо уявити без знання англійської мови, адже спілкування іноземною мовою дозволяє брати участь в міжнародних конференціях, ознайомлюватися з найсучаснішими науковими доробками та спілкуватися з колегами з різних країн. Саме тому, під час роботи зі студентами немовних факультетів ми приділяємо значну увагу розвитку навичок спілкування англійською мовою як на професійні, так і загальні теми.

Усне мовлення дозволяє застосовувати мову в реальних умовах, вступати в комунікацію з іноземцями та реалізовувати різноманітні соціальні проекти. У зв'язку з цим викладачам необхідно створювати умови для спілкування, максимально наближеного до реальних ситуацій.

Водночас слід зазначити, що ефективність спілкування іноземною мовою залежить від мовного рівня студентів та уміння використовувати мовні одиниці під час спілкування.

На основі аналізу останніх досліджень і публікацій можна стверджувати, що до питань роботи з лексичним матеріалом під час вивчення іноземної мови неодноразово зверталися науковці. Так, В. Борщовецькою розкрито когнітивні основи навчання іншомовної фахової лексики, Т. Гончаренко досліджувалися проблеми формування мотивації вивчення іноземної мови, С. Жицькою висвітлено підходи до підготовки курсантів вищих навчальних закладів до професійно-комунікативної діяльності за допомогою комунікативних завдань, Н. Лешньовою та О. Кобзар висвітлювалися шляхи активізації пізнавальної

діяльності студентів на заняттях з англійської мови тощо.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Разом із тим, вважаємо, що педагогічну літературу збагатить висвітлення досвіду роботи із нефаховою лексикою під час викладання англійської мови студентам немовних факультетів.

Отже, **метою** публікації є висвітлення досвіду роботи із загальною лексикою зі студентами Національного інституту Національної гвардії України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зазвичай робота з лексикою на немовних факультетах має свою специфіку і орієнтоване насамперед на вивчення фахової лексики та професійно спрямовані розмови [2]. Водночас, спілкуючись з представниками інших країн, не менш важливим є вміння вести спілкування на загальні теми, тому під час викладання англійської мови студентам Національного інституту Національної гвардії України ми приділяємо цьому питанню значну увагу.

Вважаємо, що робота з лексичним матеріалом та його засвоєння є досить складним і тривалим процесом, під час якого необхідно враховувати такі аспекти як:

- цілі навчання (визначення сфери спілкування з урахуванням рівня підготовки здобувачів освіти);
- відповідність лексичних одиниць рівню знань студентів та наявному словниковому запасу;
- забезпечення багаторазового повторення лексичних одиниць у процесі навчання [2; 3].

На відміну від граматичного матеріалу, який базується на чітких і зрозумілих правилах, робота з лексичним матеріалом орієнтована більш на запам'ятовування інформації, ніж на її логічну обробку. Тому необхідно розуміти особливості функціонування короткочасної, робочої та тривалої видів пам'яті.

Короткочасна пам'ять здатна утримувати значний обсяг інформації, але лише протягом короткого проміжку часу. Цей тип пам'яті є необхідним для первинного засвоєння слів та їх повторення. Однак, щоб лексика залишалася в пам'яті надовго, необхідно постійно її вживати та повторювати. Робоча пам'ять фокусується на більш тривалу роботу з лексичними одиницями. У цьому випадку велику роль відіграють зовнішні джерела інформації і лексика запам'ятовується на більш тривалий проміжок часу. Цей вид пам'яті працює за аналогією з аудіо записом, який має повторюватися знову і знову. Уміння утримувати лексичні одиниці в робочій пам'яті є запорукою ефективного процесу вивчення нових слів [5; 9].

Разом із тим, вважають, що лексична одиниця є вивченою, коли вона потрапляє до довготривалої пам'яті, яка на відміну від інших видів пам'яті, зберігає великий обсяг інформації тривалий час.

Разом із тим, для того, щоб слова потрапили до довготривалої пам'яті необхідно :

- повторювати лексичні одиниці, що вивчаються багато разів;
- вживати одну і ту ж лексичну одиницю в різних контекстах;
- дозувати вивчення нових одиниць невеликими частинами;
- проводити контроль та самоконтроль вивчення лексичних одиниць;
- враховувати когнітивну глибину лексичних одиниць;
- візуалізувати лексичні одиниці, що вивчаються.

Зазначимо, що дозування вивчення лексичних одиниць означає, що процес навчання має бути поділений на невеликі блоки, оскільки одночасне засвоєння великої кількості слів є малоефективним. Особливу увагу слід приділяти когнітивній глибині, тому що чим частіше використовується лексична одиниця, тим скоріше і на більш тривалий термін воно запам'ятовується. Щодо візуалізації, це стосується формування у свідомості студента яскравих образів, які асоціюються з новою лексикою [1].

З досвіду роботи можна стверджувати, що працюючи над розширенням словникового запасу студентів немовних спеціальностей необхідно також враховувати такі фактори як:

- кількість студентів в академічній групі та можливості викладача приділити кожному з них увагу;
- неможливість у більшості випадків поділити студентів на групи з однаковим рівнем володіння іноземною мовою (в академічних групах можуть навчатися студенти з різними рівнями);
- досить великий обсяг інформації та відносна невелика кількість годин на її опрацювання [4].

Отже, під час роботи з загальною лексикою ми намагаємося впроваджувати вправи та види діяльності, які залучають всі види пам'яті, намагаючись перевести лексичні одиниці до довготривалої пам'яті.

Ми погоджуємося з твердженням А. Синявської та О. Березюк, що опрацювання лексичних одиниць необхідно починати з:

- роботи с лексикою на рівні слів та словосполучень;
- автоматизації дій студентів під час опрацювання вправ або текстів, які містять активні лексичні одиниці;
- автоматизації самостійного вживання лексичних одиниць під час письмового або усного мовлення [6; 7].

Проілюструємо алгоритм роботи над темою "Travelling" зі студентами першого року навчання. Для вивчення та обговорення цієї теми ми користуємося навчально-методичним посібником "Get Talking", який було розроблено спеціально для

студентів немовних спеціальностей. Починаємо роботу над темою з warming-up activity, яка дозволяє налаштувати студентів на вивчення та обговорення теми. Так, спочатку ми просимо студентів сказати погоджуються вони чи не погоджуються з наступними висловами:

Travel is the only thing you buy, that makes you richer;

I haven't been anywhere, but it is on my list;

When you travel, everything balances.

З досвіду роботи можна стверджувати, що такий вступ до теми є ефективним та цікавим для здобувачів освіти, адже у більшості з них з'являються приємні спогади та асоціації. Після цього ми пропонуємо в парах або малих групах обговорити такі питання:

Are you easily bitten by a travel bug? Why? Why not?

Do your expectations always play a positive role? Give some examples.

Необхідно зазначити, що якщо у студентів рівень знань англійської мови нижче ніж B2, їм часто не вистачає словникового запасу, щоб виразити свої враження та відчуття, тому після виконання цих двох завдань ми переходимо до роботи з лексичними одиницями. Для вивчення цієї теми автори посібника пропонують обрати такі лексичні одиниці як *soothing and comfortable, pastoral view, closeness to nature, gorgeous scenery, twittering of birds, amusement park, stroll along the boardwalk, admire huge cliffs, gain new experience, stunning beautiful architecture* та інші [10, с. 22].

Після первинного ознайомлення зі словами, ми пропонуємо студентам попрацювати з картинками та співвіднести їх з наочним матеріалом. Увазі студентів пропонується різні краєвиди та пейзажі (горні, морські, або урбаністичні). Причому ми просимо не тільки співвіднести слова зі списку, але й добрати до картинок ще по п'ять інших слів, які б описували картинку.

Після обговорення краєвидів ми переходимо до обговорення видів транспорту та пропонуємо студентам висловити власну думку яким видом транспорту найкраще (або найгірше) подорожувати. Під час обговорення цього пункту також вводяться нові лексичні одиниці (*reach the destination as fast as you can, stick in a traffic jam, have some privacy, move round, have safe and secure journey тощо*).

Зазначимо, що лексичні одиниці вводяться поступово під час вивчення тієї чи іншої підтеми, що дозволяє студентам опрацювати та запам'ятати нову інформацію та вживати її під час усного мовлення [8]. Зі студентами, які працюють у швидкому темпі ми обговорюємо не тільки переваги та недоліки різних видів транспорту взагалі, але занурюємося більш детально у переваги та недоліки кожного з них. Наприклад, обговорюючи

тему "Travelling by air" просимо студентів прокоментувати такі висловлювання як:

- The risk is too big – there are a lot of air crashes every year;
- Modern airplanes are often hijacked;
- Flying is too expensive;
- You can't see anything but clouds when you fly тощо.

Наприкінці вивчення теми пропонуємо написати есе на тему Travelling. Важливим уточненням для написання роботи – є використання великої кількості активних лексичних одиниць, що дозволяє студентам закріпити отримані знання та відчуття особливості їх використання в мові.

Висновки. Робота з лексичним матеріалом є дуже важливою під час роботи зі студентами немовних спеціальностей, адже спілкування на загальні теми є невіддільною частиною та є цікавими для студентів, дозволяють розвивати усне та письмове мовлення здобувачів освіти. Під час добору вправ та видів діяльності на опрацювання та запам'ятовування лексики необхідно враховувати типи пам'яті, які залучені до цього.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Борщовецька В. Д. Когнітивні основи навчання іншомовної фахової лексики. *Науковий вісник кафедри Юнеско КНЛУ Серія Філологія. Педагогіка. Психологія*. Вип. 29. 2014. С. 204–209.
2. Гончаренко Т. Є. Мотивація вивчення іноземної мови як соціальна функція освіти. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2010. № 4. С. 47–54.
3. Жицька С.А. Підготовка курсантів вищих військових навчальних закладів до професійно-комунікативної діяльності за допомогою методу комунікативних завдань. *Advanced education*. 2014. Вип. 1. С. 13–20.
4. Кобзар О. І., Лешньова Н. О. Шляхи активізації пізнавальної діяльності студентів на заняттях з англійської мови. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки*. 2013. Вип. 22. С. 141–148.
5. Крашевська С. М. Прийоми запам'ятовування іноземних слів студентами немовних ЗВО. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. № 64, Т. 1. С. 135–138.
6. Русанова О. О. Елементи індивідуалізації навчання іноземній мові через рольові ігри. *Вісник Житомирського державного університету : сер. Пед. науки*. 2009. Вип. 44. С. 55–58.
7. Синявська А. М., Березюк О. А. Вивчення термінологічної лексики в курсі викладання англійської мови професійного спрямування. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій та загальноосвітній школах*. 2013. Вип 28 (81). С. 314–318.
8. Стрельникова О. В. Інтерактивні методи викладання англійської мови на неспеціальних факультетах ВНЗ. *Наукові записки. (Сер. Філологічна)*. 2009. Вип. 11. С. 568–575.

9. Удовенко І. В., Котова А. В. Використання ігрових ситуацій під час вивчення англійської мови на немовних факультетах. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові*

дослідження. Досвід. Пошуки. 2013. Вип. 23. С. 102–108.

10. Червінко Є. О. *Get Talking* / Є. О. Червінко, Е. Ф. Беляєва, О. І. Скриль та інші. Х. : ХНУ ім. В. Каразіна, 2015. 120 с.